

योगसुगंध मासिक

- संपादक मंडळ
- वर्गणी व जाहिरात दर
- ३२ वर्षांचा इतिहास
- प्रकाशित विशेषांक
- उल्लेखनीय लेखमाला
- मुक्तचिंतन
- योगगीते
- नेहमीची सद्दरे
- छायाचित्रे संकलन

योगसुगंध संपादक मंडळ

- ❖ संस्थापक संपादक : ऋषि धर्म ज्योती (श्री.विधास मंडलीक), नाशिक - भ्र.- ९४२०४८४००१
- ❖ कार्यकारी संपादक : शामला राईलकर, पुणे भ्रमणध्वनि.-. ९४२०४८४०२५
- ❖ सहाय्य नोंदणी : श्री. श्रीकृष्ण गायधनी, पुणे भ्रमणध्वनि.-. ९४२०४८४०२४
- ❖ वितरण व्यवस्था : सौ. माधुरी गोडबोले.पुणे भ्रमणध्वनि.-. ९४२०४८४०१४
- ❖ मुद्रण स्थळ : मंदार प्रिंटर्स, ७५६ कसबा पेठ, पुणे ११.
- ❖ संपादक मंडळाचे निमंत्रित सहाय्य :
 - श्री. प्रमोद निफाडकर,पिंपरी-चिंचवड भ्रमणध्वनि.-. ९४२०४८४००३
 - श्री. श्रीकान्त चिटणीस,पुणे भ्रमणध्वनि.-९४२०४८४००४
- ❖ विशेष सल्लागार : सौ. पौर्णिमा मंडलीक,नाशिक भ्रमणध्वनि.-.९४२०४८४००२

कार्यालय

- १) पुणे कार्यालय - सौ. माधुरी गोडबोले.२१ शंकरानंद, स्वाती सोसायटी
धनकवडी, पुणे ४११०४३.
- २) नाशिक कार्यालय -श्री. विजय पाटील - योगभवन, कैवल्यनगरी, कॉलेज रोड
नाशिक ४२२००५ भ्रमणध्वनि.- ९४२०४८४०१७ दूरध्वनी क्र. २३१८०९० (कार्यालय)

वर्गणी व जाहिरात दर वर्गणी

अंकाची किंमत	रु. १५/-	वार्षिक वर्गणी	रु.१५०/-
त्रैवार्षिक वर्गणी	रु. ४००/-	पंचवार्षिक वर्गणी	रु. ६५०/-
		ई मेल द्वारे वार्षिक वर्गणी	रु.१००/-

जाहिरातीचे दर

मलपृष्ठ-२	रु. ४०००/-	पूर्णपान साधे	रु.१२००/-
मलपृष्ठ-३	रु. ३०००/-	साधे अर्धे पान	रु.७००/-
मलपृष्ठ-४	रु. ५०००/-	साधेपाव पान	रु. ४००/-

अंकाचा आकार ५.२११ इंच ८. २११ इंच

३४ वर्षांचा इतिहास

योग सुगंध मासिकास ३५ वर्षांचा इतिहास आहे. सर्वप्रथम ऑगस्ट १९७९ पासून योग विद्या धाम नाशिकतर्फे हे मुखपत्र सुरू झाले. मुखपत्राचे पहिले तीन अंक योगसाधना या नावाने प्रसिध्द झाले. ती केवळ पाच पानांची मासिक पत्रिका होती. योग विद्या धामचे संस्थापक कै. बाळासाहेब लावगनकर यांचे द्वितीय पुण्यस्मरण दिवशी तिचे प्रकाशन करण्यात आले. ऑगस्ट १९७९, सप्टेंबर १९७९ व ऑक्टोबर १९७९ असे अनुक्रमे तीन महिने योगसाधना हा अंक प्रकाशित झाला. नंतर २००० जून पर्यंत योगचिंतन या नावाने अंक प्रकाशित झाला. पुढे सरकारी कामकाजातील तांत्रिक बाबींमुळे योगचिंतन या नावाऐवजी योगसुगंध हे नवीन नाव मिळाले आणि योगसुगंध या नावाने हा अंक आता प्रकाशित होत आहे. असा हा एकूण ३४ वर्षांचा प्रवास आणि ३८५ अंकांचे प्रकाशन झालेले आहे.

- योग साधना - १९७९ ऑगस्ट/सप्टेंबर/ऑक्टोबर-३ महिने ३ अंक
- योगचिंतन - १९७९ नोव्हेंबर ते २००० जून -२१ वर्ष २३८ अंक
- योगसुगंध २००० सप्टेंबर ते आजपर्यंत मार्च २०१६ - १५ वर्ष १८० अंक

या प्रवासात मासिकाने पुढील वैशिष्ट्ये आवर्जून सांभाळलेली आहेत.

- प्रत्येक लेख/ विषय पूर्वत्वाला नेले.
- अर्धवट कोटे, काही छापले नाही.
- मराठी भाषेचे भात ठेवून भाषेचा दर्जा उच्च ठेवणारेच लेख छापले.
- योगशास्त्राचा सर्वांगीण विचार करणारे निरनिराळे विषय छापले.
- योगशब्द कोडी/ योग विनोद/योग काव्य/ योग नाट्य/योग कीर्तन/ योगकथा/ योग विषयक प्रश्नोत्तरे / सर्व प्रकारचे सांस्कृतिक साहित्य प्रकाशित केले.
- समाजातील सर्व थरातील सर्व घटकांचा विचार करून त्यांचेपर्यंत योगशास्त्र पोहोचविण्याचा प्रयत्न केला.
- योगाच्या माध्यमातून रोजच्या जीवनातील समस्या सोडवायचा मार्ग दाखविला.

एकूण मासिकाचे प्रकाशन

योग सुगंधची हिंदी आवृत्ती

योगसुगंध या मासिकाचे हिंदीतून प्रकाशन करण्याचा यशस्वी प्रयोग नोव्हेंबर २००९ मध्ये डॉ. श्री.जितेंद्र रामनानी, उल्हासनगर यांचे संपादकत्वाखाली करण्यात आला. परंतु तांत्रिक अडचणींमुळे हे प्रकाशन नंतर थांबवण्यात आले.

योग बुलेटीन (इंग्रजी)

श्री.गंधार मंडलीक आणि सौ. भक्तीरत्ना मंडलीक यांनी इंटरनेटवर इंग्रजीमध्ये योग विद्या गुरुकुलच्या बातमीपत्राला प्रयोगात्मक सुरुवात केलेली आहे. www.yogapoint.com या वेबसाइटवर हे बुलेटीन प्रसारित केले जाते.

योग चिंतनचा शुभारंभ

दिनांक २५ नोव्हेंबर १९७९रोजी गुरुवर्य विश्वासराव मंडलीक यांनी संपादित केलेल्या योगचिंतन मासिकाचा प्रकाशन समारंभ नाशिक येथे दैनिक गावकरीचे संपादक श्री. दादासाहेब पोतनीस यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला आणि त्यानंतर २४ पानांचे योगचिंतन मासिक नियमितपणे प्रसिध्द होऊ लागले.

योगसाधना या मासिक पत्रिकेचे स्वरूप अगदीच प्राथमिक होते. पुणे आणि नाशिक येथील योगवृत्तांत (त्यावेळी संस्थेचा प्रचार या दोन शहरांपुरताच मर्यादित होता.) आणि गुरुवर्य श्री. विश्वास मंडलिकांचे लेख एवढीच लेखनाची मर्यादा होती. योगचिंतन सुरू झाल्यावर मात्र अंकामध्ये लाक्षणिक बदल झाला. संपादकीय, योगवृत्तांत, गुरुवर्य मंडलीक यांचे चिंतनगम्य लेख आणि योगशिक्षण लेखमाला, इतर मान्यवरांचे योग विषयक लेख, साधकांचे योगानुभव, वाचकांचे अभिप्राय, योगगीते अशा सद्ब्रामुळे योगचिंतन मासिकाचे स्वरूप अधिकाधिक आकर्षक होत गेले. यथाकाल योगचिंतन मासिकावर गुळगुळीत आर्टपेपरचे रंगीबेरंगी मुखपृष्ठ विराजमान झाले आणि ते वाचकांना विशेष आकर्षित करू लागले. संस्थेच्या विविध प्रचार कार्याची कृष्णधवल छायाचित्रेही आता रंगीत झाली. सुखातीला एकरंगी व त्यानंतर फोर कलरच्या सहाय्याने नटू लागली.

पुनश्च नामकरण

टपाल खात्याने उपस्थित केलेल्या काही तांत्रिक बाबींमुळे जून २००० मध्ये योगचिंतन मासिकाची छपाई थांबवली आणि लवकरच म्हणजे सप्टेंबर २००० मध्ये योगसुगंध हे नवीन नाव घेऊन मासिक वाचकांच्या हातात पडलं. योगसुगंधच्या रूपात आता नवा योगसुगंध वाचकांच्या घरांमध्ये दरवळू लागला. योगसुगंधचे प्रकाशन सुरू होऊनही आता बारा वर्षे पूर्ण होत आहेत.

स्थानबदल आणि संपादनाचे हस्तांतरण

योग विद्या गुरुकुलचा वाढता व्याप लक्षात घेता योगसुगंधच्या संपादन, प्रकाशन व छपाई यांना लागणारा वेळ काढणे दिवसेंदिवस अवघड होऊ लागले. कार्यकर्ते निर्माण करणे आणि कार्य विभागणी करणे हे संघटनकौशल्य जात्याच आत्मसात केलेल्या गुरुवर्य श्री. मंडलीकांनी मासिकाची जबाबदारी योग विद्या धामच्या अनेक शाखांपैकी एका शाखेने घ्यावी असा प्रस्ताव गुरुकुलच्या बैठकीत मांडला. पुणे शाखेने ही जबाबदारी घेण्यास अनुकूलता दर्शविली. लवकरच पुणे शाखेचे ज्येष्ठ कार्यकर्ते श्री. महेश पुंढरे यांचा मासिकाच्या प्रकाशनाचा पूर्वानुभव लक्षात घेऊन त्यांना डिसेंबर २००३ पासून कार्यकारी संपादक हा बहुजन देण्यात आला. अर्थातच योगसुगंध मासिकाची छपाई पुणे येथे सुरू झाली. मासिकासाठी कसबा पेठ पुणे, येथील मंदार टेडर्स हे अनुभवी मुद्रक लाभले आणि मासिकाचे कार्य अत्यंत सुरळीत चालू झाले.

योग विद्या गुरुकुल आणि गुरुकुलला सलग्न असलेल्या योगशाखा यांचे योगप्रचार कार्य दिवसेंदिवस वाढू लागले आणि योगसुगंधमध्ये येणाऱ्या योगवृत्तांतांमध्ये त्याचे प्रतिबिंब दिसू लागले. ते रचण्या अर्थाने योग विद्या गुरुकुलचे मुखपत्र बनले.

श्री. महेश पुढेदे यांच्या साधारणतः साडेआठ वर्षांच्या यशस्वी संपादनानंतर सप्टेंबर २००९ मध्ये कार्यकारी संपादकत्वाची सूत्रे पुण्याच्या शामला राईलकर यांचेकडे आली आणि शामला राईलकर यांनी श्री. श्रीकृष्ण गायधनी आणि श्री. शिरीष तिखे, पुणे यांचे मदतीने मासिकाचे संपादन काम सुरू केले.

➤ प्रकाशित विशेषांक - (एकूण विशेषांक - १५)

दिवाळी अंक- योगसुगंधने आजवर अनेक विशेषांक प्रसिद्ध केले. त्यामध्ये दिवाळी विशेषांक हे मासिकाचे प्रथमपासूनचे वैशिष्ट्य आहे. दरमहा चोवीस पाने प्रसिद्ध करणारा योगसुगंध अंक दिवाळीला तीनपट मोठा होतो. त्यासाठी विविध योगतज्ञांकडून योगविषयक आणि इतर बोधप्रद विषयांवरील लेख मागविण्यात येतात. योग विद्या धामचे कार्यकर्ते अंकासाठी जाहिराती गोळा करतात. योगसुगंधचा प्रत्येक वाचक हा दिवाळी अंकाची आवर्जून वाट पहातो.

परमहंस स्वामी सत्यानंद सरस्वती विशेषांक- गुरुवर्य श्री विश्वासराव मंडलीक तथा ऋषि धर्मज्योती यांचे गुरू आणि योग विद्या गुरुकुलचे अध्यात्मिक गुरू परमहंस स्वामी सत्यानंद सरस्वती यांनी दि. ५ डिसेंबर २००९ रोजी महात्म्याधी घेतली. त्यानिमित्ताने जानेवारी २०१० मध्ये विशेषांक काढण्यात आला. संपूर्णतया आर्टपेपरवर काढलेला हा विशेषांक स्वामीजींच्या जीवनातील अनेक घटना चित्रे आणि त्यांचे जीवन चरित्र यावर आधारित आहे.

ऋषि धर्मशीला विशेषांक- गुरुवर्य मंडलीकांच्या सुविद्य पत्नी आणि योग विद्या गुरुकुलच्या धडाडीच्या कार्यकर्त्या सौ.पौर्णिमा मंडलीक यांच्या वयाला दि. २५ ऑक्टोबर २०११ रोजी ६१ वर्षे पूर्ण झाली. त्यानिमित्ताने ऑक्टोबर-नोव्हेंबर २०११ हा जोड अंक हा ऋषि धर्मशीला विशेषांक या नावे प्रकाशित झाला. सौ. पौर्णिमाताईंनी ज्या ज्या क्षेत्रात कार्य केले त्याची माहिती सांगणारे बोधप्रद लेख, त्यांच्या स्वभावाचे पैलू उलगडून दाखविणारे लेख, त्यांच्या शिष्यवर्गाने आणि सहकार्यकर्त्यांनी लिहिलेले गौरवपूर्ण लेख यांनी हा अंक नटला होता.

याशिवाय पुढील विशेषांक खूपच लोकप्रिय ठरले.

- सप्टेंबर १९८३ - स्वामी कुवलयानंद विशेषांक
- मार्च १९८५ - अभिरूप न्यायालयात योगशिक्षण
- फेब्रुवारी १९८७ - अहमदनगर विशेष पुरवणी
- सप्टें - ऑक्टो - नोव्हें १९८८ - प्रचार विशेषांक
- डिसेंबर १९८९ - कीर्तन विशेषांक

उल्लेखनीय लेखमाला - (एकूण लेखमाला - ५१)

योगशिक्षण लेखमाला- आजवर योगसुगंधमध्ये अनेक लेखमाला प्रसिद्ध होऊन वाचकांना वारंवार योगज्ञानाची मेजवानी मिळाली. अर्थातच या लेखमालांच्या माध्यमातून विशेष ज्ञानार्जन झाले ते गुरुवर्य विश्वास मंडलीक यांचेकडून यात शंकाच नाही. डिसेंबर १९७९च्या योगचिंतन अंकापासून गुरुवर्यांच्या योग शिक्षण लेखमालेस सुरुवात झाली. योग शिक्षण लेखमालेच्या अंतर्गत अनेक योगविषयांची मांडणी गुरुवर्यांनी केली.

उदाहरणार्थ, योगासने, मुद्रा, प्राणायाम, शुद्धिक्रिया, योगोपचार, निसर्गोपचार, ध्यान, हठयोग, पातंजल योगसूत्र इत्यादि या लेखमालांमधून यथाकाल महाराष्ट्र राज्य शासनमान्य अभ्यासक्रमावर आधारित पुस्तके छापून तयार झाली. आज ही पुस्तके योगसाधकांच्या गळ्यातील ताईत बनली आहेत. नेटकेपणा, नेमकेपणा, अतिशय सुबोध भाषा, योगासाराख्या अवघड विषय सोपा करून सांगण्याची पध्दत त्यामुळे ती लोकप्रिय आणि उपयुक्त ठरली.

जीवनाशी संबंधित अनेक योगशास्त्राचे विषय या लेखमालांमध्ये अंतर्भूत झालेले होते

- * अष्टांग योग - सिध्दी चमत्कार - योगनिद्रा - शुद्धिक्रिया
- * मानसशास्त्र - आधुनिक संशोधन - वर्तमानातील विज्ञान
- * अनेक श्रेष्ठयोगी - अनेक संत - अनेक योगतज्ञ परिचय
- * योगोपचार - निसर्गोपचार - अन्य उपचार विषयक
- * पुस्तक परिचय - योगवृत्त - योगानुभव
- * योगप्रचार - योग कार्यकर्ता - कार्य संवर्धन
- * अन्य तात्त्विक ग्रंथ - वेद - उपनिषद् - गीता इ.
- * निरनिराळ्या योगसंस्थांची माहिती इत्यादी...
- * परमपूज्य परमहंस स्वामी सत्यानंदजी आणि निरंजनानंदजी यांचे आशिर्वाद
- * श्री.विश्वास मंडलीक यांच्या १४ लेखमाला (योगशिक्षण, निसर्गाची साद, योगनिद्रा, अष्टांग योग, मनःस्वास्थ्य, योगोपचार, मुक्तचिंतन, मुद्रा इत्यादी.)

मान्यवरांच्या लेखमाला-लेखमालेच्या निमित्ताने योगसुगंधमध्ये अनेक मान्यवरांनी हजेरी लावली. आणि त्यांच्या लेखनाचा विशेष लाभ वाचकांना होऊ शकला. त्यातील काही लेखमालांचा विशेषत्वाते उल्लेख करणे आवश्यक वाटते.

डॉ. पु. वि. करंबळेकर , शामला राईलकर, श्री. द. रा. वाडीकर यांच्या पातंजल योगसूत्रावरच्या प्रदीर्घ लेखमाला.

श्री.निलेश वाघ - विवेक जागृती , संतचरित्रमाला .

डॉ. वि.य. कुलकर्णी - प्रणवज्ञान

सौ. सुनिता पटवर्धन - कुंडलिनी,
श्री. शिरीष तिखे- घरगुती उपचार .
श्री. वि. वि. गोखले - ध्यान
सौ.सुनिता कुलकर्णी - श्रीमद्भगवद्गीता
सौ.पौर्णिमा मंडलीक - शौच नियम दर्शन

योगसाधकांच्या लेखमाला- योग विद्या धामचे असे काही साधक आहेत, जे चांगल्या गुणवत्तेचे लेखन करू शकतात. त्यांनी लिहिलेल्या लेखमालांही प्रकाशित करण्यात आल्या. याचा उल्लेख येथे आवर्जून करावासा वाटतो.

मुक्तचिंतन

योगचिंतन या नावाची ओळख वाचकांना २१ वर्षे होती. कारण योगसुगंध मासिक पूर्वी योगचिंतन याच नावाने प्रकाशित होत होते. परंतु त्याहीपेक्षा मुक्तचिंतन या नावाशी वाचकांची जास्त जवळीक आहे. योगचिंतनचे संपादकीय म्हणजे मुक्तचिंतन होय. आकर्षक संपादकीय असणे ही क्वचितच आढळणारी गोष्ट आहे. योगचिंतनचे संपादकीय मात्र याला अपवाद ठरले.

मुक्तचिंतन ही गुरुवर्य मंडलीकांची खासियत होती. व्यावसायिक अतिशय साधे उदाहरण वा घटनेने मुक्तचिंतनची सुरुवात होई. जवळ जवळ पानभर त्या घटनेचे वर्णन वाचण्यात वाचक वर्ग तल्लीन होत असे. शेवटच्या चार ओळींमध्ये अर्थातच गोष्टीचे तात्पर्य सांगितले जाई. योगाचा अंतर्भाव जीवनात झाला असता तर ती घटना अधिक सुसह्य झाली असती हे गुरुवर्य मोठ्या खुबीने सांगत आणि मग ते वाचून वाचकांच्या मनाचे पूर्ण समाधान होई. सहाजिकच योगावरील श्रद्धा दुष्ट होण्यास मुक्तचिंतनने मदत होत असे.

अशी जवळ जवळ २५० च्या वर मुक्तचिंतने लिहिली गेली. कालांतराने त्याची मुक्तचिंतन भाग -१ व मुक्तचिंतन भाग - २ अशी दोन पुस्तके प्रकाशित झाली आणि ती अतिशय लोकप्रिय ठरली. आता योगसुगंधमध्ये मुक्तचिंतनचे पुनरागमन झालेले आहे.

योगगीते

योगगीते हे योग विद्या धामच्या प्रमुख योगप्रचार साधनांपैकी ,एक योगाची महती सांगणारी आणि योगाचा प्रचार करणारी अनेक योगगीते आजवर गायली गेली. ती योगगीते वाचकांपर्यंत पोचविण्याचे महत्त्वाचे काम योगसुगंधने केले. आजवर गायलेली आणि न गायलेली , सर्वच योगगीते योगसुगंध मासिकामध्ये छापली गेली. यथावकाश योगकलिका भाग-१, भाग-२ व भाग-३ अशी तीन पुस्तके प्रकाशित होऊन मान्यता पावली.

हिंदीमध्येही योगकलियाँ या गीतसंग्रहाचेही प्रकाशन झाले आहे.

विविध विषयांवरील लेख

योग स्रुगंधच्या ३५ वर्षांच्या कालावधीमध्ये मासिकात ॐकार विषयाची भरपूर माहिती, रोजच्या दैनंदिन जीवनाशी संबंधित असणारे अनेक विषय उदा. स्थूलता व योग, योग व कलाजीवन, व्यसनमुक्ती योगाभ्यास, महिलांसाठी योग, शहरी जीवन व योग, विद्यार्थ्यांसाठी योग, वृद्धांसाठी योग, व्यवसायानरूपी योग, योग व्यक्तीत्व विकास, शवासन व योगनिद्रा यांचे महत्त्व, स्पष्ट करणारे अनेक साधकांनी आणि योगतज्ञांनी लिहिलेले निबंध-प्रबंध विषय, अष्टांग योग विषयक सुमारे बावीस ते पंचवीस लेख-लेखमाला, (ज्यातून यम-नियम, आसन, प्राणायाम, प्रत्याहार, धारणा, ध्यान, समाधि अशा अष्टांगांचे सखोल ज्ञान मिळते.) योग व आधुनिक शास्त्र यांच्या संबंधित लेख-लेखमाला, अनेक योगी, ऋषिमुनी, संत-महंत, आधुनिक काळातील योगतज्ञ, यांची माहिती देणारे त्यांचे जीवनपट, योग विषयक प्रचार करणाऱ्या योग संस्था व त्यांचे कार्य या विषयी भरपूर माहिती, भारतीय तत्त्वज्ञानाचे स्पष्टीकरण करणारे लेख-लेखमाला ज्यातून गीता, उपनिषदे, भारतीय दर्शन, ज्ञानेश्वरी, इत्यादी ग्रंथांची माहिती मिळू शकते, योगोपचार, निसर्गोपचार व आयुर्वेदीक उपचार, औषधे, आहार याविषयांचे विपुल ज्ञान देणारे लेख-लेखमाला, सिद्धि व चमत्कार, समाधि, कुंडलिनी, षड्चक्रे तसेच पातंजल योगसूत्रांचे स्पष्टीकरण करणाऱ्या लेखमाला, विविध साधकांची योग विषयक अनुभूती, उपचारांसाठी येणाऱ्या अनेक बऱ्या झालेल्या रुग्णांची अनुभूती, योग विषयक प्रश्नोत्तरे, योग कार्यकर्त्यांना मार्गदर्शन करणारे खास लेख, भारत व भारताबाहेर होणारी योग विषयक संमेलने, जाहीर कार्यक्रम आणि शाखा-शाखांचे योग प्रचार व योगवृत्त, प्रसंगानुरूप व्यक्तीविषयक अथवा कार्य विषयक विशेषांकांची निर्मिती, भारतीय संस्कृती व योग या विषयांवर भरपूर माहिती, कर्मयोग, शिवस्वरोदय (स्वरयोगशास्त्र) इत्यादी अन्य योगशास्त्रे, योगगीते, योग विषयक नाटके, योग विषयक कीर्तन, योग संशोधन अशा अनंत विषयांवर लेख लिहिले गेले आहेत. असातील यांची गणती करणे अवघड आहे. तरी पण योगविषयक मासिक असल्यामुळे योग याच विषयावर बहुतांश लेख लिहिले गेले हे निर्विवाद सत्य आहे.

याशिवाय संस्थेतर्फे अनेक वर्षे निसर्गोपचाराचा प्रचार होत असल्याने निसर्गोपचार विषयावरही अनेक मौलिक विचार लेखांमधून वाचकांपर्यंत पोहोचले. याखेरीज अध्यात्म, आयुर्वेद, आहार, मुक्तविहार हे व असे अनेक विषय योगस्रुगंधने वाचकांपर्यंत पोचविले.

नेहमीची सद्दरे

योगस्रुगंधच्यावरील सर्व वैशिष्ट्यांखेरीज योगस्रुगंधची नेहमीची सद्दरे आहेतच.

त्या सद्दरांमधील अगदी न चुकता वाचले जाणारे सद्दरे म्हणजे **कार्यपचांग**. येत्या महिन्यामध्ये योग विद्या गुरुकुल किंवा अन्य शाखांमध्ये कोणती शिबिरे अथवा कार्यक्रम होणार आहेत हे योगप्रेमी साधक आवर्जून वाचतात.

मासिकातील पुढचे महत्त्वाचे सद्दरे म्हणजे **योगवृत्तांत**. योग विद्या धामच्या शाखा महाराष्ट्र भर पसरलेल्या आहेत.

त्यापैकी प्रत्येक शाखेमध्ये कमी-अधिक प्रमाणामध्ये योगप्रचार कार्य सुरू असते. त्याचे कार्यवृत्त योगवृत्तांत या सद्धामध्ये छापले जाते आणि सर्व वाचकांपर्यंत पोहोचते.

योग विद्या धामच्या माध्यमातून योग अक्षरशः लाखो लोकांपर्यंत पोचला आहे आणि त्याचा फायदाही त्यांना झाला आहे. त्यातील काही निवडक व्यक्ती त्यांचे **अनुभव** योगसुगंधला आवर्जून कळवतात आणि त्यायोगे संस्थेच्या योगप्रचार कार्यास मदतच करतात.

विविध योग कार्यकर्त्यांना त्यांच्यातील गुणवत्तेमुळे व त्यांनी केलेल्या सामाजिक कार्यामुळे पुरस्कार प्राप्त होतात, अशा **पुरस्काराची नोंद** योगसुगंधमध्ये आवर्जून घेतली जाते.

योगसुगंधच्या मुखपृष्ठावर व मलपृष्ठावर योगाच्या जाहीर कार्यक्रमाचे, कार्यकर्त्यांच्या सत्काराचे **फोटो** आवर्जून छापले जातात आणि वाचकवर्गही आवर्जून या छायाचित्रांची दखल घेतो.

दर महिन्यास संपादकीयच्या नंतरच्या पानावर **परमहंस स्वामी निरंजनानंदांचे योग विषयक अध्यात्मिक विचार** वाचावयास मिळतात. सौ. पौणिमाताई मंडलीक (ऋषि धर्मशीला) यांनी त्यांचे शब्दांकन व भाषांतर केलेले आढळते.

दर महिन्याच्या मासिकामध्ये गुरुजी उवाच- या सद्धाखाली गुरुवर्य मंडलीक (ऋषि धर्मज्योती) यांचे **सुविचार** वाचायला मिळतात. त्याचे संकलन पुण्याच्या सौ. मिनाक्षी गायधनी यांनी केले आहे.

अशा सर्व बाजूंनी परिपूर्ण असलेले हे योग विषयक मासिक जेव्हा वाचकांच्या हातात पडते, तेव्हा **वाचक** आवर्जून आपला **अभिप्राय** कळवितात. भ्रमणध्वनि.-. ९४२०४८४०२४भ्रमणध्वनि.-. ९४२०४८४०२४